

Formandens mundtlige beretning – Friluftsrådets generalforsamling 2018

23. april 2018

Jubilæum

2017 var Jubilæumsår – vi fejrede 75 år som paraply for friluftslivet – både det organiserede friluftsliv i foreningerne, men jo også den almindelige danskers muligheder for at dyrke friluftsliv. Jubilæet var en anledning til at gøre opmærksom på behovet for at samle og varetage friluftslivets interesser og til at trække de store linjer op: hvorfor er vi her **ENDNU**, hvad arbejder vi for, og hvad skal vi fremover.

Og jeg må bare sige: selvom danskerne dyrker friluftsliv som aldrig før, så er der masser af ting at tage fat på for os. Grundholdningen, som Friluftsrådet har haft fra begyndelsen: at friluftslivet er et velfærdsgode, som det skal være muligt for alle at få glæde af – ja den holdning er der godt nok stadig brug for at nogen råbe op om.

Så det gør vi!

Vi råber op og har markeret os på en række sager i det år, der er gået. De emner, vi markerer os på, er naturligvis dem vi vil være kendt for. De hænger derfor tæt sammen med de temaer, vi har prioriteret i strategien ”Fokus for Friluftsrådet 2018-2020”. Den ligger i jeres mapper og kan foldes ud. Vi har nemlig arbejdet på at formulere en endnu skarpere og nemmere tilgængelig version af strategien for de sidste år af den periode som den ”store strategi” omfatter – altså den som medlemsorganisationerne var med til at vedtage på generalforsamlingen tilbage i 2013.

Der er fire overskrifter (KOMMER PÅ SKÆRMEN)

1. Adgang til naturen
2. Natur og fysisk planlægning
3. Friluftsliv for børn og unge.
4. Friluftslivets betydning for folkesundheden

Adgang og Natur og fysisk planlægning er vores kerneopgaver, mens sundhed og børn og unge, er argumenter for at vi skal have mere og bedre rammer for friluftsliv.

Jeg vender tilbage til det under dagsordenens punkt om planer for de kommende år, men her er det vigtigt at sige, at den har været med til at styrke os, fokusere kræfterne på få mærkesager og melde skarpere ud – for det er de emner her, vi er der for!

Adgang

Først og fremmest handler det om, at adgangen til natur – altså mulighederne for at komme ud og dyrke friluftsliv i foreninger eller på egen hånd - stadig ikke kan tages for givet. Det har vi set det seneste år f.eks. langs kysterne. Her er der altså en tendens til, at private naturejere spærrer med skilte eller hegn. Det har vi set talrige eksempler på, og dem har vi delt med medierne – og med politikerne på Christiansborg. Det fik i første omgang Miljø- og Fødevarerministeren til at reagere og bede KL undersøge problemets omfang. KLs undersøgelse viser, at der er et reelt problem, og vi tror, det kun er toppen af isbjerget, så det er klart et problem, vi vil tage fat i.

Men de private lodsejere er ikke de eneste, som griber ind i vores muligheder for at færdes frit. Den seneste Lovgivning er heller ikke på vores side, om man så må sige. De frie kyster er med nye kystsikringsregler fortsat under pres, og i offentligt ejede skove med gode adgangsmuligheder - også for foreninger og organiserede aktiviteter- skal vi også argumentere for adgangen. Senest i forbindelse med udlægning til urørt skov, og udarbejdelse af nyt nationalt skovprogram, to aktuelle sager, som vi netop har afgivet høringssvar på.

Også på havet ser vi at adgangen for sejlene bliver besværliggjort af anlæg og havbrug. Det er noget, vi vil have fokus på i forbindelse med en ny havplan – det er en plan for hvordan vi skal bruge havet, og her er friluftssinteresserne slet ikke er nævnt på trods af, at de jo har et ret betydeligt omfang. Så der er nok at tage fat på.

Det kan altså synes som om der hele tiden er indgriben – ja måske ligefrem angreb på vores adgang til at opleve vores natur – også på områder, hvor vi troede at rettighederne var velerhvervede og ikke true – nemlig kyster og skove.

Vi oplever, at adgang faktisk er noget, der interesserer den helt almindelige borger – det så vi under debatten sidste år –

Vores kampagne Oplev mere Brug naturen når også langt ud, og tak til mange af jer, der bidrager til at formidle budskaberne ud til jeres medlemmer.

I forhold til naturens kvalitet, så er det vigtigt for mig at sige, at Friluftsrådet ønsker en rig natur. I løbet af året har vi været beskyldt for at være imod vild natur og biodiversitet, ja ligefrem, at vi er dem, der ødelægger Danmarks natur. Bare fordi vi synes, at naturen også skal være værd at bruge og opleve for mennesker. Det med, at vi skal have en rig natur – bare for naturens egen skyld, den køber vi ikke. Vi vil og

skal være den ”rekreative” stemme i naturdebatten. Alt for ofte risikerer den at mangle i naturdebatten.

Det er vores opgave at være den stemme – og der er behov for, at vi gør det mere markant.

Vi må ikke udvikle en natur uden adgang og muligheder for at opleve den.

Friluftsrådet ser *ikke* et modsætningsforhold mellem at have lov til at bruge naturen og samtidig sikre, at kvaliteten af naturen er høj! Tværtimod. Vores standpunkt er – og det er der ikke noget nyt i - at naturen skal være rig på arter og i ordentlig stand, *fordi* så vi får *også* mulighed for gode oplevelser.

Men jeg må også sige, at der ikke er ret meget medvind på miljø- og naturdagsordenen fra Christiansborg disse år. Det handler mere om at sikre, hvad landbruget har brug for, så dets muligheder ikke indskrænkes ved at tage hensyn til naturen og naturressourcer.

Det synes jeg ærlig talt er en sørgelig udvikling, som naturen og de kommende generationer ikke kan være tjent med. Det var et hjertesuk.

Der er til gengæld *ikke* grund til at sukke over vores mærkningsordning Danske Naturparker. Den udmærker sammenhængende naturområder med særlig lokal natur og identitet. Kommunerne har virkelig taget det til sig! Der kommer hvert år nye naturparker til, som gerne vil mærke et naturområde og arbejde med at udvikle både naturen og friluftslivet i områderne.

Sundhed

For natur, faciliteter og muligheder for friluftsliv kommer som sagt ikke af sig selv – men det er heller ikke alle mennesker, der finder på at tage ud i naturen på egen hånd. Vi har også fokus på nogle af dem, der ikke bare drøner ud i naturen. Det har vi i det partnerskab vi har med DIF og DGI om, at vi skal bevæge os for livet i naturen.

En af de andre mærkesager, vi har markeret os på, er, at friluftslivet har en samfundsmæssig værdi. Der er nogle klare gevinster for vores sundhed. Og den dagsorden har til gengæld haft god medvind, og det har vi formået at udnytte ved at argumentere for, at gode rammer for friluftsliv er en god investering for sundheden. De sundhedsmæssige gevinster er nøglen til at få kommuner og stat til at prioritere rammer og faciliteter, der giver foreninger og befolkning bedre friluftsliv.

Adgangsspørgsmålet handler jo ofte om de fysiske rammer for oplevelser i naturen, men her er vi også optaget af, at alle mennesker *reelt* kan få del i oplevelserne og bruge naturen – især dem, der ikke af sig selv finder vej derud. Alle erfaringer viser, at friluftslivet og naturen har stort potentiale for også at hjælpe

særligt sårbare og socialt udsatte grupper i samfundet. Men også for bare at styrke folkesundheden generelt.

Der er stor social ulighed i helbred og sundhedsadfærd – det er en af de alvorligste udfordringer for folkesundheden – og sammenlignet med traditionelle motions- og træningstilbud appellerer natur- og friluftaktiviteter til grupper af borgere, der ikke føler sig hjemme i et fitnesscenter og heller ikke har mod på at dyrke konkurrencebaseret sport. I friluftslivet kan alle være med og det gælder *ikke* om at være den bedste.

Der er ingen tvivl om, at det bliver et væsentligt omdrejningspunkt for Friluftsrådet de kommende år at påpege friluftsliv som nøglen til at skabe mere sundhed, men også mere lighed i sundhed.

Potentialet kan dog udnyttes langt bedre, og det er noget af det, vi arbejder på i projektet Sund i Naturen, hvor mange af de aktiviteter / friluftforeningerne laver, kan kobles sammen med kommunernes arbejde i forhold til for eksempel børn med særlige behov, kronisk syge eller mennesker med stress, angst og depression.

Vi håber, at I tager godt imod de initiativer, der tages i projekter som disse. De involverer jo jeres lokale foreninger, men de giver forhåbentlig også nye muligheder for dem - og i hvert fald løfter vi jo i fællesskab, de opgaver vi har som samfund og som civilsamfund om at få alle med og dele glæden ved friluftsliv.

Friluftsrådet er ikke en sundhedsorganisation – lige så lidt som idrætsorganisationerne er – men Friluftslivet er godt for sundheden! Det ved *vi*! Men vi arbejder også på at forbedre dokumentation for at det er rigtigt! Så ved andre det også! For dermed står sundhed stærkt som et *argument* for, at friluftslivet skal prioriteres!

Børn og unge

Der er en helt særlig målgruppe, som optager os og det er børn og unge. Det er helt afgørende, at børn og unge møder friluftsliv i alle dele af deres liv – i skolen, i foreninger, med deres familier og venner. Det arbejder vi på gennem projekter som I kender, Naturens Dag og Grønne Spirer, men også i nye sammenhænge. Vi har f.eks. 15 skoler, der er særlige friluftsskoler, som lige nu er i gang med at teste materialer og ideer til, hvordan friluftsliv kan blive integreret i undervisningen, og noget man kan komme op til eksamen i.

Vi er også partner i Center for Børn og Natur, hvor vi sammen med forskningsinstitutioner vil få centret som rammen om indsatser. Vi starter det første projekt med at udvikle hele Danmarks naturaktivitetskanon lige

om lidt (om få uger) og jeg kan løfte sløret for, at den har titlen Børn gror i natur. Den indeholder alt det, som børn ikke må gå glip af at opleve i naturen!

Det er jo børn og unge, som skal bære friluftsforeningerne videre, og mange af jer har brug for, at de interesserer sig for friluftsliv og aktiviteter i naturen.

Driftstilskud

Det leder mig hen til et fokus på foreningerne. I strategien for de kommende år har vi særligt prioriteret at arbejde for at sikre friluftsforeningernes økonomiske og organisatoriske rammevilkår.

Det hænger selvfølgelig sammen med, at det er blevet nye tider for Udlodningsmidler til friluftsliv, og det er ikke nogen hemmelighed, at vi har arbejdet rigtig meget for at sikre midler til friluftslivet fremover. På bundlinjen er der flere penge til drift af foreninger, og færre penge – og tilmed stor usikkerhed om penge - til projekter.

Vi fik landet en ny model for driftstilskud til natur- og friluftorganisationer, der bygger på en række mere objektive kriterier, og dermed er mere gennemsigtig og robust. Vi havde et fint forløb med de organisationer, der modtager driftstilskud - og der er grund til at sige tak for positiv og aktiv medvirken.

Ift. tilskud til projekter så lukkede bestyrelsen jo for ansøgninger sidste forår, for at tænke situationen og modellen for at uddele tilskud grundigt igennem. Da vi åbnede for ansøgninger igen, var det blevet til syv mere fokuserede og strategisk udvalgte temaer. Vi vidste fra analyser, at der var potentiale for at udvikle nogle områder – og det er områder, som Friluftsrådets strategi samtidig peger på, at der er behov for at styrke. Det gav en stor bunke ansøgninger, og med færre penge, var det nødvendigt at prioritere langt skarpere mellem de mange gode projekter, der kunne have opnået støtte.

Vi har også i årets løb haft dialog med Naturvejlederforeningen om fremtiden for foreningen, uddannelsen og løntilskud til naturvejlederne – deres situation ændrer sig jo når vi ikke som tidligere har samme beløb til løntilskud. Der har været flere bump på vejen ift. prioriteterne, - det er ikke nogen hemmelighed, - men vi synes også, at der har været konstruktive løsninger, som vi arbejder videre på at realisere i den kommende tid.

Så vidt så godt.

På den helt udelt positive side har vi skabt nye muligheder. Via samarbejde med Velux fonden har vi haft mulighed for at tilbyde medlemsorganisationerne tilskud til projekter for ældre. Senest er vi ved at skrive kriterier sammen for en ny pulje til lokale foreninger, den kalder vi i lige nu for lokalforeningspuljen og det er midler fra spillehaller, som rundt regnet er på 75 mio. kr., hvoraf Natur- og Friluftorganisationerne får 2,5 millioner. Det vil I høre nærmere om. Det er vores ambition også fremover at argumentere for foreningernes værdifulde bidrag til samfundet, så I har de bedste muligheder for at udvikle aktiviteter og tiltrække nye og yngre medlemmer.

Kredse – lokal struktur

Den udfordring med at tiltrække nye og yngre medlemmer må vi sige, at vi kender fra vores egen hverdag med kredse og repræsentantskaber ude i landet. En af de opgaver, vi har arbejdet meget med i de seneste år, er en evaluering af vores lokale struktur: Kan vi det, vi skal kunne lokalt eller skal vi være skarpere på rollen som interessevaretager også ude i kommunerne?

Samtidig er der nogle af de ældre kredsbestyrelsesmedlemmer, der træder tilbage – efter 20, 30 og ja næsten 40 år medlem, ja endda som formænd! Vi har brug for nye kræfter. De foregående to år har vi evalueret den lokale struktur og arbejdet på at finde andre modeller. Nu har bestyrelsen besluttet, hvordan vi sigter på, at strukturen bliver fremover, og den debat vender vi tilbage til under punktet om planer for de kommende år, hvor vi tager debatten om den nye lokale struktur. Men her vil jeg godt sige tak til alle dem, der har bidraget med erfaringer og holdninger undervejs og dem, der vil være prøveklud og nu kaster sig ud i at afprøve nye måder at organisere sig på i nogle stærke lokale friluftsråd. Resultatet bliver på sigt en struktur, der skal være fleksibel, og hvor der er plads til på forskellig måde at engagere lokale friluftsmennesker og blive en stærk varetager af friluftslivets interesser i kommunerne. Det håber vi, at I er med på, det er jeres medlemmer ude i landet, der skal være aktive i de lokale friluftsråd, og det får de fremover gode muligheder for. Vi tager debatten senere.

Udfordringer og sigtelinjer for de kommende år

Afslutningsvist vil jeg tegne det kommende års udfordringer op.

Først og fremmest skal vi have lov at bruge naturen, og vi skal langt væk fra, at naturen skal beskyttes mod friluftsliv. Vi skal nok ikke lave alle aktiviteter, alle steder og til enhver tid, men det kan vi planlægge os ud

af. Grundlæggende skal der være plads til alle interesser, og vi vil ikke være med til at udelukke særlige brugergrupper eller skælde ud på særlige aktiviteter.

Den anden udfordring er at sikre, at friluftslivet har den fornødne plads, de rette faciliteter og den rette infrastruktur – forstået på den måde at friluftsliv skal tænkes med i planlægningen ude i kommunerne – men friluftslivet skal også have sin egen planlægning. Jeg drømmer om, at der kommer landsdækkende ruter og stier, hvor man kan cykle, padle, gå eller ride rundt i hele landet og overnatte i naturen undervejs. Så adgang til natur bliver centralt på flere måder.

Sidst men ikke mindst er det klart en udfordring, at situationen med Udlodningsmidlerne betyder, at Friluftsrådet skal definere sig på ny – ikke som en administrator, der deler penge ud, men i højere grad som en politisk paraply, der varetager interesserne for friluftslivet og dets foreninger. Set sammen med jubilæet, er det lidt tilbage til rødderne, selvom vi har skabt mange resultater ved hjælp af udlodningsmidlerne gennem årene – også store resultater, der har gjort en stor forskel for friluftslivet. Men Friluftsrådets funktion vil forandre sig og det vil betyde at vi fortsætter med at markere os stadig skarpere som politisk paraplyorganisation, være synlig, sikre gennemslagskraft og varetage interesserne politisk.

Tilbage er kun at sige tak for et spændende år til mine bestyrelseskollegaer og til sekretariatet. Det har været et livligt og arbejdsomt år med diskussioner, hvor meningerne brydes, men også med beslutninger, som vi har været fælles om, og som rækker ud i fremtiden!

Også tak til vores kredse og det store daglige arbejde, som I udfører. De nye overvejelser om fremtidig struktur (som vi debatterer senere) har sat jer i fokus – og givet anledning til mange meningsudvekslinger. Godt med det – for hvad er en organisation, der kun marcherer i takt! Som I kan se, har vi i bestyrelsen store forventninger til jer, og det glæder vi os til at vi i fællesskab skal arbejde videre med.

Også tak til samarbejdspartnere på mange planer. Vi sætter pris på dialogen. Med nogle er vi uenige, med andre har vi større fællesskab. Selvom man siger ene gør stærk, så er det også godt en gang i mellem at stå sammen!

Tak for ordet!